

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชายและหญิงอายุระหว่าง 9 - 13 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 5 โรงเรียน จำนวน 100 คน เป็นนักเรียนชาย 50 คน นักเรียนหญิง 50 คน แต่ละโรงเรียนเป็นชาย 10 คน หญิง 10 คน. ตามระดับอายุดังนี้

1. โรงเรียนวัดประคู้ อายุระหว่าง 8 ปี 6 เดือนถึง 9 ปี 6 เดือน
2. โรงเรียนวัดทองศาลางาม อายุระหว่าง 9 ปี 6 เดือนถึง 10 ปี 6 เดือน
3. โรงเรียนวัดโตนด อายุระหว่าง 10 ปี 6 เดือนถึง 11 ปี 6 เดือน
4. โรงเรียนวัดนิมมานรดี อายุระหว่าง 11 ปี 6 เดือนถึง 12 ปี 6 เดือน
5. โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม อายุระหว่าง 12 ปี 6 เดือนถึง 13 ปี

6 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการคลอยตามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของแอสช์, (Asch, 1957)¹ สาเหตุที่ใช้แนวคิดของ Asch เพราะว่าการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะพฤติกรรมกรรมการคลอยตามของบุคคลที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มอื่นเนื่องมาจากความ

¹Solomon E. Asch, Social Psychology (New Jersey: Prentice Hall, 1957), p. 451-453.

ของการรางวัลการยอมรับและการ เหมือนกับบุคคลอื่นในกลุ่มโดยไม่รวมถึงการคลายตาม
กลุ่ม เพื่อต้องการข้อมูลที่ถูกต้อง แบบสอบถามแนวคิดของแอสซ์ เป็นแบบสอบถามที่ง่ายชัดเจน
ในการตอบ ผู้รับการทดสอบจะตอบได้ถูกต้อง เมื่อได้รับการทดสอบตามลำพัง แต่ในการ
ทดสอบร่วมกับกลุ่มตามผู้เข้ารับการทดสอบตอบผิดตามกลุ่มนั้นและจะแสดงว่า ผู้รับการทดสอบ
นั้นมีพฤติกรรมการคลายตามต่อกันเนื่องมาจากต้องการรางวัลการยอมรับหรือต้องการ
การแสดงพฤติกรรมให้เหมือนกับบุคคลอื่นในกลุ่มไม่ใช่เพราะต้องการทราบข้อมูลที่ถูกต้อง

X ลักษณะของแบบสอบ

แบบสอบมีทั้งหมด 20 ข้อ แต่ละข้อเขียนบนกระดาษแข็งสีขาว กว้าง 17 นิ้ว
ยาว 26 นิ้ว ทางด้านซ้ายของกระดาษทุกแผ่นจะมีเส้นตรงเขียนด้วยหมึกสีดำ 1 เส้น
เรียกว่า เส้นตรงมาตรฐาน ทางออกมาทางด้านขวาของกระดาษจากเส้นตรงมาตรฐาน
12 นิ้ว จะมีเส้นตรงเขียนด้วยหมึกสีดำ 3 เส้น มีเพียงเส้นเดียวเท่านั้นที่มีความยาว
เท่ากับเส้นตรงมาตรฐาน (ดูในภาคผนวก ข)

การทดลองใช้แบบสอบ

การทดลองครั้งที่ 1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบวัดพฤติกรรมการคลายตาม 40 ข้อ
ไปทดสอบกับนักเรียนโรงเรียนวัดตะลอมที่มีอายุระดับเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 65
คน ทดสอบเป็นกลุ่มครั้งละ 5 คน (ได้จัดสภาพการณ์การทดสอบเหมือนการทดสอบจริง
เพียงแต่ไม่มีผู้สังเกต) โดยให้นักเรียนแต่ละคนเปรียบเทียบความยาวของเส้นตรง แล้ว
เขียนตอบลงในกระดาษคำตอบ ผู้วิจัยเลือกเอาเฉพาะข้อที่นักเรียนทุกคนตอบได้ถูกต้อง
เลือกได้ 20 ข้อ

เพื่อให้ได้แบบสอบที่เชื่อมั่นได้ว่าผู้เข้ารับการทดสอบสามารถตอบได้ถูกต้อง
จึงนำไปทดลองใช้เป็นที่ 2

X การทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบทั้งหมด 20 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียน
ระดับเดียวกับกลุ่มแรกจำนวน 50 คน ให้เปรียบเทียบความยาวของเส้นตรง แล้วตอบลงใน
กระดาษคำตอบ เช่นเดียวกันกับนักเรียนในการทดลองครั้งที่ 1 ผลปรากฏว่า ผู้รับการ

ทดสอบสามารถตอบได้ถูกต้อง มีจำนวน 17 ข้อ อีก 3 ข้อมีผู้ตอบผิดข้อละ 1 คน แต่หลังจากนำแบบสอบ 3 ข้อนี้ให้ผู้รับการทดสอบที่เคยตอบผิดทำอีก ปรากฏว่า ตอบได้ถูกต้อง และจากการสอบถามถึงสาเหตุการตอบผิดในครั้งแรก ได้รับคำตอบว่าเนื่องมาจากกาเครื่องหมายผิดข้อ จำนวนผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อคิดเป็นร้อยละ 100 ดังนั้น แบบสอบนี้ถ้านำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง สาเหตุของการตอบผิดย่อมไม่เกิดจากการประมาณและเปรียบเทียบเทียบผิดของผู้รับการทดสอบ เพราะเส้นตรงมาตรฐานกับเส้นตรงที่ให้เปรียบเทียบ 2 เส้น (ยกเว้นเส้นตรงที่มีความยาวเท่ากับเส้นตรงมาตรฐาน) มีความยาวแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และระยะห่างระหว่างเส้นตรงมาตรฐานกับเส้นตรงที่ให้เปรียบเทียบมีระยะใกล้กันสามารถเปรียบเทียบได้ชัดเจน ซึ่งสนับสนุนด้วยผลจากการนำไปทดลองใช้ถึง 2 ครั้ง และปรากฏว่าผู้รับการทดสอบร้อยละ 100 ตอบแบบสอบได้ถูกต้องทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การจัดสภาพการณ์ทดลอง

1.1 การจัดสถานที่และอุปกรณ์ในการทดสอบ ห้องที่ใช้ทดสอบเป็นห้องว่างที่ไม่มีเสียงรบกวน อุปกรณ์ในการทดสอบประกอบด้วย โต๊ะ และเก้าอี้ จำนวน 5 ตัววางรอบโต๊ะเป็นรูปครึ่งวงกลม ห่างจากกระดานค้ำหน้าชั้นเรียนประมาณ 6 ฟุต ส่วนแบบสอบจะวางบนแผ่นไม้ซึ่งพียงอยู่กับกระดานค้ำ (ดูในภาคผนวกข)

1.2 กลุ่มนักเรียน กลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการทดสอบพฤติกรรมการคล้อยตามมีทั้งหมด 5 กลุ่ม (โดยเลือกจากเพื่อนของนักเรียนแต่ละระดับอายุ เพื่อให้ดูสมจริงว่าเป็นการทดสอบธรรมดา เพราะกระทำในหมู่เพื่อนด้วยกัน) แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนชาย 2 คน หญิง 2 คน กลุ่มตัวอย่างแต่ละระดับอายุจะได้รับการทดสอบพฤติกรรมการคล้อยตามเป็นรายบุคคล ร่วมกับกลุ่มนักเรียนที่มีระดับอายุเดียวกัน

ก่อนดำเนินการทดสอบ กลุ่มนักเรียนทั้ง 5 กลุ่มได้รับการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทดสอบเป็นอย่างดี พร้อมทั้งได้รับการฝึกซ้อมไว้ว่าในการตอบแบบสอบนั้น ต้องตอบเหมือนกันทุกคน โดยตอบตามความเป็นจริงเพียง 12 ข้อ และตอบผิด 8 ข้อ ซึ่งจะ

จัดเรียงข้อถูกผิดแบบสุ่ม เพื่อรักษาสภาพการณ์ให้สมจริง

2. เงื่อนไขการทดลอง มี 2 เงื่อนไข คือ

2.1 เงื่อนไขการไม่ได้รับรางวัล ผู้รับการทดสอบทั้ง 5 ระดับอายุ แบ่งเป็นนักเรียนชาย 25 คน นักเรียนหญิง 25 คน จะไม่ได้รับรางวัลแต่อย่างไรไม่ว่าจะตอบถูกหรือตอบผิดตามกลุ่มนั้นๆ

2.2 เงื่อนไขการได้รับรางวัล ผู้รับการทดสอบทั้ง 5 ระดับอายุ แบ่งเป็นนักเรียนชาย 25 คน นักเรียนหญิง 25 คน จะได้รับรางวัล ได้แก่ สมุด คินสอ ปากกา ไม้บรรทัด ยางลบ คนละ 1 ชิ้น ก่อนเริ่มการทดสอบในเงื่อนไขนี้ ผู้ทำการทดสอบจะหยิบรางวัลให้ผู้รับการทดสอบดู แล้วบอกว่าการทดสอบครั้งนี้จะมีรางวัลให้ แต่ไม่บอกว่าจะทำอะไรจึงจะได้รางวัล การให้รางวัลจะให้เมื่อผู้ศึกษาค้นคว้าตอบผิดแล้ว ผู้รับการทดสอบ ซึ่งนั่งในอันดับสุดท้ายตอบตามผู้ศึกษาค้นคว้า ผู้ทำการทดสอบก็จะให้รางวัลแก่กลุ่มนั้นๆ และผู้รับการทดสอบควยของชนิดเดียวกันคนละ 1 ชิ้น แต่ถ้าผู้รับการทดสอบไม่ตอบตามกลุ่มนั้นๆ ผู้ทำการทดสอบก็จะให้รางวัลแก่กลุ่มนั้นๆคนละ 1 ชิ้น แต่ไม่ให้แก่ผู้รับการทดสอบ

การจัดเงื่อนไขทั้ง 2 นี้ เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่าง 2 เงื่อนไข ว่า ผู้รับการทดสอบในเงื่อนไขการได้รับรางวัลจะมีพฤติกรรมการคล้อยตามสูงกว่าผู้รับการทดสอบในเงื่อนไขการไม่ได้รับรางวัลเพียงใด

3. วิธีดำเนินการทดสอบ

เริ่มการทดสอบ โดยให้ผู้รับการทดสอบ 1 คนและกลุ่มนั้นๆ 4 คน จับสลากอันดับที่หนึ่ง ซึ่งในสลากจะเขียนหมายเลข 5 ทุกใบ ดังนั้นผู้รับการทดสอบจะได้มีงในอันดับที่ 5 เสมอ ส่วนกลุ่มนั้นๆจะนั่งในอันดับที่ 1, 2, 3 และ 4 ตามที่ศึกษาค้นคว้า เมื่อกลุ่มนั้นๆและผู้รับการทดสอบนั่งเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินการทดสอบอธิบายถึงจุดมุ่งหมายของการทดสอบครั้งนี้ (ซึ่งไม่ใช่จุดมุ่งหมายที่แท้จริง) โดยกล่าวว่า "วันนี้ครูต้องการทดสอบความแม่นยำของการใช้สายตาเปรียบเทียบความยาวของเส้นตรงว่านักเรียนจะมีความแม่นยำเพียงใด" ผู้ช่วยผู้ทดสอบหยิบแบบสอบถามตัวอย่างมาแสดง 1 ข้อ

โดยวางบนแผ่นไม้ซึ่งพียงอยู่กับกระดานดำ และผู้ดำเนินการทดสอบอธิบายว่า ทางด้านซ้ายของหน้ากระดาษมีเส้นตรง 1 เส้น เรียกว่า เส้นตรงมาตรฐาน ส่วนทางด้านขวามีเส้นตรงอีก 3 เส้น มีหมายเลขกำกับไว้ว่า 1 2 3 ให้นักเรียนกะประมาณความยาวของเส้นตรงมาตรฐานว่าจะยาวเท่ากับเส้นตรงเส้นใดในจำนวน 3 เส้น โดยใช้หมายเลขใต้เส้นตรงเป็นคำตอบ เช่น ตอบว่า หนึ่ง สอง หรือ สาม การตอบให้ตอบเรียงตามลำดับ โดยเริ่มผู้หนึ่งอันดับที่ 1 จนถึงอันดับที่ 5 ในการตอบแต่ละข้อให้นักเรียนพิจารณาอย่างละเอียด และตอบให้ดังชัดเจน เพื่อกฎจะได้จดคำตอบของนักเรียนได้ถูกต้อง (ให้นักเรียนทดลองตอบทีละคน) มีใครยังไม่เข้าใจบ้าง (หยุดรอสักครู) เมื่อนักเรียนเข้าใจแล้วจะได้เริ่มทำการทดสอบต่อไป"

ดำเนินการทดสอบเช่นนี้ทั้ง 2 เงื่อนไข สำหรับเงื่อนไขการได้รับรางวัล หลังจากอธิบายวิธีการตอบแบบสอบแล้ว ผู้ดำเนินการทดสอบจะบอกผู้รับการทดสอบว่า "การทดสอบครั้งนี้ครูจะมีรางวัลให้ (หยิบให้ดู) นักเรียนตั้งใจตอบให้ดี"

หลังจากเสร็จสิ้นการทดสอบกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนในแต่ละเงื่อนไข ผู้ดำเนินการทดสอบจะสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการทดสอบและบอกวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการทดสอบ พร้อมกับมอบรางวัลแก่ผู้รับการทดสอบ และผู้รับการทดสอบแต่ละคนจะกลับห้องเรียนทันที จึงไม่มีโอกาสบอกเพื่อน ซึ่งรอเข้ารับการทดสอบอยู่ในห้องข้างห้องทดลอง จึงเชื่อมั่นได้ว่า ขณะที่รับการทดสอบ ผู้รับการทดสอบจะไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงและวิธีการของการทดสอบ

3. การให้คะแนนพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม

คะแนนพฤติกรรมกรรมการคล้อยตามคิดจากจำนวนครั้งที่ผู้รับการทดสอบตอบตามคำตอบที่ผิด ซึ่งผู้ทดสอบได้จัดกระทำไว้ทั้งหมด 8 ข้อ กล่าวคือ ถ้าข้อใดผู้รับการทดสอบตอบผิดตามกลุ่มนักแนะ แสดงว่าผู้รับการทดสอบคล้อยตามคนส่วนใหญ่จะได้คะแนนพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม 1 คะแนน ถ้าตอบผิดตามกลุ่มนักแนะ 5 ข้อ จะได้คะแนนพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม 5 คะแนน แต่ถ้าผู้รับการทดสอบคนใดไม่ตอบผิดตามกลุ่มนักแนะแม้แต่เพียงข้อเดียวก็จะได้คะแนนพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม 0 คะแนน คะแนนสูงสุดของพฤติกรรมกรรมการคล้อยตาม

ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็น 8 คะแนน

4. บันทึกและข้อสังเกตที่ได้จากการทดสอบ

4.1 จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการทดสอบ ได้แก่ การแสดงสีหน้า ท่าทางของผู้รับการทดสอบ ในข้อที่กลุ่มนัดแนะแกลงตอบผิด พบว่า ผู้รับการทดสอบบางคน ชมวดิ้ว ยกไหล่ แลบลิ้น เกาศีรษะ บางคนหันไปมองหน้ากลุ่มนัดแนะ แล้วพูดกับคนที่นั่ง ใกล้กันว่า "ข้อนี้ถูกไม่ใช่หรือ" บางคนเมื่อเห็นแบบสอบในครั้งแรกจะบอกว่าง่าย และตอบ กับตัวเองซึ่ง เป็นข้อที่ถูกแต่เมื่อกลุ่มนัดแนะแกลงตอบผิด พอถึงรอบที่ตนต้องตอบก็จะหยุดคิด ใช้เวลานาน แล้วตอบตามกลุ่มนัดแนะอย่างไม่แน่ใจ

นอกจากจะมีพฤติกรรมข้างต้นแล้ว ผู้รับการทดสอบในเงื่อนไขการได้รับ รางวัลจะมองกลุ่มนัดแนะและรางวัลที่ได้รับ เมื่อกลุ่มนัดแนะแกลงตอบผิด และในการตอบ ครั้งต่อ ๆ ไป ผู้รับการทดสอบส่วนใหญ่จะคล้อยตามกลุ่มนัดแนะ

4.2 จากการสัมภาษณ์ ผู้รับการทดสอบแต่ละคนที่ยานการทดสอบถึงความ รู้สึกระหว่างการทดสอบ ได้รับคำตอบว่า ทุกคนสงสัยว่าทำไมเพื่อนทั้งสี่คนจึงมองไม่เห็น เหมือนตนเอง เมื่อถามถึงเหตุผลในการตัดสินใจคล้อยตาม หรือไม่คล้อยตามกลุ่ม ผู้ที่ คล้อยตามกลุ่มจะบอกว่า แม่จะเห็นไม่เหมือนเพื่อน ๆ แต่ก็ตอบตามเพื่อนเพราะไม่แน่ใจ เนื่องจากเขาตอบเหมือนกันหลายคน ส่วนผู้ที่ไม่คล้อยตามกลุ่มตอบว่า เขาเชื่อว่า เขาตอบถูกต้อง แม่จะไม่เหมือนเพื่อน ๆ ก็ตาม

สำหรับเงื่อนไขการได้รับรางวัลนั้น ผู้ที่คล้อยตามทุกคนตอบว่า อยากไครางวัล จึงคล้อยตามเพื่อนทั้ง ๆ ที่ขัดกับสิ่งที่เห็น ส่วนผู้ที่ไม่คล้อยตาม ซึ่งมีเพียง 3 คน ตอบว่า อยากไครางวัล แต่เขามีมั่นใจว่าคำตอบของเขาถูกต้อง จึงไม่คล้อยตามกลุ่มแม่เพื่อน ๆ จะ ได้รับรางวัลก็ตาม

X การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการ เป็นขั้น ๆ ดังนี้

1. หากคำมีขมิ้มเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกตามเงื่อนไขการทดลอง ระดับอายุ และเพศ
2. วิเคราะห์ความแปรปรวน 3 ทาง-แบบไม่วัดซ้ำ (Three-way Analysis of Variance)¹ โดยมีเงื่อนไขการทดลองระดับอายุและเพศเป็นตัวแปรอิสระ และมีคะแนนพฤติกรรมการคล้อยตามเป็นตัวแปรตาม
3. เมื่อผลการวิเคราะห์ในข้อ 2 มีความแตกต่างถึงระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงได้ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keuls)²

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹G. A. Ferguson, Statistical Analysis in Psychology & Education, 4 th. ed. (New York: McGraw-Hill, 1976), pp. 262-281.

²วิเชียร เกตุสิงห์, สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2522); หน้า 76 - 79.